

Sygn. akt III AUa 1211/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Maria Sałańska – Szumakowicz
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2015 r. w Gdańsku

sprawy A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji A. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 maja 2015 r., sygn. akt VIII U 200/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 1211/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28.01.2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu A. G. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunku nabycia tego prawa, przewidzianego przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, tj. nieudowodnienie 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Od decyzji organu rentowego odwołał się wnioskodawca A. G. i wniósł o uwzględnienie przez Sąd I instancji do stażu pracy w szczególnych warunkach nieuwzględnionych przez pozwanego do tego stażu okresów:

- od 27.12.1979r. do 30.09.1982r. w Zakładzie (...) w G.
- od 01.10.1982r. do 29.02.1996r. w Zakładach (...) S.A. w P.,
- od 01.03.1996r. do 31.12.1998r. w Ośrodku (...) Sp. z o.o. w J..

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 maja 2015r., w sprawie o sygn. akt VIII U 200/15 oddalił odwołanie A. G..

Sąd I instancji rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne:

Ubezpieczony A. G., urodzony (...), w dniu 05.12.2014r. złożył do ZUS wnioski o emeryturę. W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił ogółem 28 lat, 9 miesięcy i 10 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 1 rok, 2 miesiące okresu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie jest członkiem OFE, ukończył 60 lat. Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach.

A. G. w okresie od 27.12.1979r. do 30.09.1982r. był zatrudniony w Zakładzie (...) w G. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza remontowego. Zakład pracy należał do marynarki wojennej. Ubezpieczony pomimo wskazanej nazwy stanowiska nie wykonywał pracy ślusarza, ale prace przy legalizacji tratw ratunkowych polegające na sprawdzaniu daty ważności tratw, przedłużaniu ich daty ważności, sprawdzaniu szczelności tratw poprzez napełnianie ich powietrzem za pomocą kompresora.

Ubezpieczony w okresie od 01.10.1982r. do 29.02.1996r. był zatrudniony w Zakładach (...) S.A. w P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach palacza, konserwatora, ślusarza remontowego, ostatnio: kierowcy-zaopatrzeniowca. Ubezpieczony prace wykonywał w ośrodku wczasowym w J. należącym do Zakładów (...) S.A. w P.. Ubezpieczony palił w piecach c.o. żeliwnych, wysokociśnieniowych, znajdujących się w kotłowni ośrodka wczasowego, które grzały wodę, m.in. na potrzeby kuchni i ogrzania ośrodka wczasowego. Ubezpieczony czyścił piece ze szlaku, wrzucał opał.

Ubezpieczony w okresie od 01.03.1996r. do 31.10.2001r. był zatrudniony w Ośrodku (...) Sp. z o.o. w J. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku do 02.01.2000r. kierowcy-zaopatrzeniowca, i od 03.01.2000r., palacza – konserwatora.

W ocenie Sądu I instancji stan faktyczny w niniejszej sprawie został potwierdzony w przeprowadzonym postępowaniu dowodowym, w szczególności w oparciu o przedłożone świadectwa pracy oraz zeznania świadków i ubezpieczonego, które uznał za wiarygodne. Zeznania Sąd I instancji uznał za wyczerpujące, wzajemnie się uzupełniające i korelujące z dokumentami osobowymi skarżącego.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozważenia, czy przedstawione dowody były wystarczające dla uznania, iż praca wykonywana przez skarżącego w spornym okresie była pracą w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy stwierdził, iż poza sporem pozostawało natomiast, że wnioskodawca spełnia pozostałe kryteria prawa do świadczenia, tj. ukończył 60 lat, legitymuje się wymaganym okresem ogólnego stażu pracy, nie jest członkiem OFE.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U z 2009r. poz. 1227 ze zm.), zgodnie, z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

1. legitymują się okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,
2. mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
3. nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;

Stosownie do dyspozycji art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01 stycznia 1949r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27. Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Przepis art. 32 ust 2 zaś stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zwane dalej rozporządzeniem RM z 07.02.1983r.). Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z przepisem § 2 ust 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym te okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z utartą praktyką i ugruntowanym orzecznictwem, okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem, mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi. W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale XIV (prace różne) pod pozycją 1 wymienione są prace nieautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego.

W ocenie Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, że ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach w spornych okresach, to jest nie wynika, że prace wykonywane przez ubezpieczonego odpowiadają charakterem i zakresem stanowiskom wskazanym w załączniku nr 1 do rozporządzenia RM z 07.02.1983r.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez pracownika stanowiska podana w świadectwie pracy, tylko rodzaj wykonywanej faktycznie pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu

pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 31.01.2012r., sygn. III AUa 1434/11, LEX nr 1111998). Podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 04.06.2008r. (sygn. II UK 306/07, LEX nr 494129): 1. Z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. 2. Nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy.

Sąd I instancji stwierdził, iż nie jest pracą w szczególnych warunkach praca, w której tylko część czasu pracy, pracownik wykonuje pracę w szczególnych warunkach. W ocenie Sadu Okręgowego wykonywanie pracy na różnych stanowiskach wyklucza możliwość spełnienia wymogu wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu, przewidzianym dla danego stanowiska pracy, chyba, że wszystkie prace wykonywane łącznie zaliczane są do prac w szczególnych warunkach.

Jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził, iż okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach przewidziane rozporządzeniem mogą być ustalane wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi, nie tylko na podstawie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Niemniej jednak, w ocenie Sądu I instancji ubezpieczony nie przedstawił dowodów na potwierdzenie okoliczności wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Odnosząc się do spornego okresu pracy od 27.12.1979r. do 30.09.1982r. w Zakładzie (...) w G., Sąd Okręgowy stwierdził, iż z zeznań samego ubezpieczonego wynikało, że pomimo nazwy stanowiska ubezpieczony nie wykonywał pracy ślusarza, ale prace przy legalizacji tratw ratunkowych należących do marynarki wojennej.

W ocenie Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynikało, że ubezpieczony wykonywał ww. okresie prace w szczególnych warunkach. Prace wykonywane faktycznie przez ubezpieczonego wynikające z materiału dowodowego nie sposób przyporządkować do żadnego stanowiska wymienionego w wykazie A załącznika nr 1 do w/wym. rozporządzenia. W szczególności np.: Dział VIII poz. 17 wykazu A wymienia prace w szczególnych warunkach (w transporcie) będące Pracami ratowniczymi brzegowych stacji ratownictwa morskiego, wykonywane na jednostkach pływających oraz z lądu. Ubezpieczony tego rodzaju prac nie wykonywał.

Co do kolejnego okresu pracy tj. od 01.10.1982r. do 29.02.1996r. w Ośrodku (...) w J. należącym do Zakładów (...) S.A. w P., w ocenie Sądu I instancji nie sposób było uznać, że ubezpieczony wykonywał tam prace nieautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego. Z materiału dowodowego wynikało zdaniem Sądu I instancji, że ubezpieczony obsługiwał piece c.o., które grzały wodę, m.in. na potrzeby kuchni i ogrzewania ośrodka wczasowego.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż z materiału dowodowego nie wynikało, że praca ubezpieczonego była to praca przy kotłach „typu przemysłowego” – brzmienie poz. 1 działu XIV wykazu A załącznika do rozporządzenia z 07 lutego 1983 roku nie pozostawia wątpliwości, że tylko praca palaczy kotłów typu przemysłowego uznana została za pracę w warunkach szczególnych, a nie praca przy wszelkich kotłach (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 marca 2013r., I UK 517/12, LEX nr 1383245).

Sąd I instancji stwierdził, iż brak było w zgromadzonym materiale jakichkolwiek miarodajnych dowodów pozwalających na poczynienie ustaleń, że wnioskodawca, jako palacz c.o., obsługiwał kotły typu przemysłowego. Sąd Okręgowy ocenił, iż z zeznań świadków ani wnioskodawcy nie wynikało, że obsługiwał on w ośrodku czasowym tego typu kotły. Piece, przy których pracował ubezpieczony służyły do podgrzewania wody, która miała zastosowanie do ogrzewania pomieszczeń i „na potrzeby kuchni”, a nie do wzbudzania procesów technologicznych. Wnioskodawca, w ocenie Sądu Okręgowego, nie udowodnił w procesie, że piece w ośrodku czasowym były wykorzystywane do przeprowadzania procesów technologicznych (przemysł), bądź, że były to urządzenia, w których wsad był ogrzewany do takiej temperatury, że zachodziły odpowiednie przemiany fizyczne lub reakcje chemiczne przewidywane w danym procesie wytworzenia lub obróbki (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 08 maja 2013 roku, III AUa 282/13, LEX nr 1314812).

Odnosząc się do okresu pracy od 01.03.1996r. do 31.10.2001r. w Ośrodku (...) Sp. z o.o. w J., Sąd I instancji zważył, że podobnie, brak jest w materiale dowodowym podstaw dla przyjęcia, że ubezpieczony wykonywał prace nieautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego. Sąd Okręgowy stwierdził, iż ubezpieczony w żaden sposób nie udowodnił twierdzeń, że będąc zatrudnionym na stanowisku kierowcy-zaopatrzeniowca zastępował innych palaczy przebywających na urloпах wypoczynkowych.

A zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie wynikało, aby ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach określone w przepisach ww. rozporządzenia, co przesądziło o niezaliczeniu przez Sąd I instancji spornych okresów do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach stale i pełnym wymiarze czasu pracy, wobec czego ubezpieczony nie spełnił wszystkich wymogów do przyznania mu świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

W konsekwencji, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, Sąd I instancji odwołanie oddalił.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony A. G. zaskarżając orzeczenie Sądu I instancji w całości.

Ubezpieczony zarzucił Sądowi I instancji:

- „niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, polegające na zaniechaniu przesłuchania zgłoszonego przez wnioskodawcę świadka na okoliczność zatrudnienia i charakteru wykonywanej pracy w Zakładzie (...) w G. - O. należącego do Marynarki Wojennej, nie zaliczenia tego okresu pracy do pracy w szczególnych warunkach, mimo treści wystawionego świadectwa pracy, a także na zbyt ogólnikowym przesłuchaniu świadków na okoliczność zatrudnienia wnioskodawcy w Ośrodku (...) oraz Ośrodku (...) i rodzaju wykonywanej tam pracy, co doprowadziło do błędnej oceny materiału dowodowego i niezasadnego uznania, że wnioskodawca pracując, jako palacz w OW (...) nie obsługiwał kotłów typu przemysłowego, zaś w OW (...) nie zastępował palaczy przebywających na urloпах wypoczynkowych, a tym samym nie pracował w szczególnych warunkach, podczas gdy prawidłowa analiza zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje jednoznacznie, iż ubezpieczony pracując w ww. zakładach pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i spełnia warunki do uzyskania do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.”

Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wnioskodawca wskazał, iż w okresie od 27.12.1979r. do 30.09.1982r. w Zakładzie (...) - O. należącym do Marynarki Wojennej, wykonywał prace przy legalizacji tratw ratunkowych, polegające na sprawdzaniu daty ważności, sprawdzaniu szczelności tratw oraz ich naprawianiu. Z tego powodu miał do czynienia z talkiem, klejami i rozpuszczalnikami. W wystawionym świadectwie pracy Zakład Pracy wskazał fakt zatrudnienia w szczególnych warunkach. Tymczasem Sąd I instancji niezasadnie nie uwzględnił tej okoliczności, jak również nie rozważył możliwości zaliczenia tratw ratowniczych do jednostek pływających, a tym samym nie zaliczył ww. prac do prac

przewidzianych w dziale VIII pkt 6 wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z 1983r. tj. Prace na jednostkach pływających w portach morskich i w stocznjach morskich. Ubezpieczony wskazał, że Sąd I instancji odstąpił od przesłuchania świadka J. R., który mógłby potwierdzić, jakie prace wnioskodawca wykonywał.

Ubezpieczony twierdził, iż w okresie od 01.10.1982 do 29.02.1996r., pracował w Ośrodku (...) w J. na stanowisku palacza c.o. Kotłownia, w której wykonywał pracę palacza, która nie była w żadnej mierze zautomatyzowana, wszystkie prace były wykonywane ręcznie. W kotłowni zainstalowane były trzy kotły wodne wysokociśnieniowe typu (...), które pracowały w ruchu ciągłym. Stosowanym w kotłach opalem był węgiel i koks. W załączniku do rozporządzenia RM z dnia 07 lutego 1983r., w wykazie A w dziale XIV zatytułowanym „Prace różne” pod pozycją 1 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są prace niezautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego. W ww. akcie prawnym nie zdefiniowano jednak, jakie kotły należy zaliczać do kategorii „kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”. Z ww. rozporządzenia nie wynika również, aby taki kocioł służył do celów przemysłowych. Ma to być jedynie kocioł typu przemysłowego. Ubezpieczony wszystkie prace w kotłowni wykonywał ręcznie. Kotłownia służyła do ogrzewania ośrodka wczasowego składającego się ze 120 pokoi i 9 domków letniskowych. Do obsługi tych kotłów wnioskodawca musiał mieć specjalne uprawnienia. Do ogrzania tak dużej powierzchni ośrodka potrzebne były kotły o dużej mocy, a więc kotły „przemysłowe”. Stąd nie może budzić wątpliwości, że wnioskodawca we wskazanym okresie wykonywał prace w szczególnych warunkach.

W okresie od 01.03.1996r., do 31.10.2001r., ubezpieczony zatrudniony był w Ośrodku (...) Sp. z o.o. w J.. Był to ten sam ośrodek, co poprzednio, który przekształcił się w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Pracując na stanowisku „kierowca-zaopatrzeniowiec” w latach 1997r., 1998r., i 1999r., wnioskodawca zastępował palaczy przebywających na urloпах wypoczynkowych (palaczy było czterech a każdy miał po 26 dni roboczych urlopu). Zastępując palaczy wnioskodawca wykonywał stałą i w pełnym wymiarze pracę palacza c.o. w kotłowni obsługując trzy ręcznie niezautomatyzowane kotły typu przemysłowego (...). W 1997r. wnioskodawca przepracował łącznie, jako palacz 4 miesiące i w 1998r. również 4 miesiące. Sąd I instancji zaniechał jednak przesłuchania na powyższe okoliczności wskazanych przez wnioskodawcę w odwołaniu świadków S. B. i M. C..

Reasumując A. G. stwierdził, iż przepracował łącznie ponad 15 lat w szczególnych warunkach i dlatego domaga się zmiany wyroku i przyznania prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego A. G. skutkowałą koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku oraz przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Przedmiotem sporu w sprawie było, czy ubezpieczony nabył prawo do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U z 2015r. poz. 748 – dalej „ustawa”), a konkretnie czy na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się wymaganym 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Pozostałe warunki niezbędne do nabycia tego prawa na podstawie powołanych przepisów ubezpieczony bowiem spełnił, co nie było kwestionowane przez organ emerytalny.

Pozwany uwzględnił skarżącemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w charakterze sztauera w Zarządzie Morskiego (...) od 1.07.1974r. do 31.08.1975r. na podstawie przedłożonego świadectwa pracy w warunkach szczególnych (k. 5 akt kapitału początkowego), tj. 1 rok 2 miesiące. Ubezpieczonemu zatem brakowało do wymaganego stażu 13 lat i 10 miesięcy.

Nieskutecznie ubezpieczony zarzuca Sądowi I instancji nieuwzględnienie wniosku o przesłuchanie w charakterze świadka J. R. zgłoszonego na okoliczność charakteru pracy ubezpieczonego w okresie od 27.12.1979r. do 30.09.1982r. w Zakładzie (...) -O., skoro Sąd Okręgowy dokonał w tym zakresie ustaleń zgodnych z twierdzeniami ubezpieczonego. Ponieważ powyższa okoliczność została dostatecznie wyjaśniona, przeprowadzenie tego dowodu było zbędne (art. 217 § 3 kpc). Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy w ww. zakresie nie budzą wątpliwości Sąd odwoławczego.

Przyczyną „nieuwzględnienia” ww. okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych była wyłącznie ocena prawna dokonana przez Sąd I instancji, którą Sąd odwoławczy w pełni akceptuje. Powyższy zakład pracy, co potwierdził również skarżący w apelacji należał do Marynarki Wojennej. Nie było to zatem przedsiębiorstwo transportowe, zatem nie ma żadnych podstaw do kwalifikowania pracy ubezpieczonego jako wymienionej załączniku do rozporządzenia Rada Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - w wykazie A dział VIII „w transporcie i łączności”, w tym jako wymienionej w pozycji 6 tj. „praca na jednostkach pływających w portach morskich i w stoczniach morskich”.

Przypomnieć należy, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, iż tak zwany „branżowy charakter pracy w warunkach szczególnych” ma znaczenie zasadnicze. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 18.02.2015r. III UK 114/15, zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach cytowanemu rozporządzeniu Rady Ministrów warto podkreślić, że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do tegoż rozporządzenia, wyodrębnienie owych prac ma charakter stanowiskowo – branżowy, jedynie dział XIV odnosi się do prac różnych, nie związanych z konkretną branżą przemysłu. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10).

Odnosząc się do stanowiska apelacji, przypomnieć też trzeba, iż zgodnie z definicją zawartą w § 2 pkt 1 rozporządzeniu Ministra Przemysłu M. Ciężkich i Rolniczych z 21.01.1980r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w stoczniach morskich przy budowie i remoncie jednostek pływających (Dz.U. z 1980r poz. 13 – obowiązujący od 31.03.1980r. do 13.05.1993r.) jednostka pływająca to statek, prom, barka lub inny obiekt pływający, budowany lub remontowany w stoczni. Niewątpliwie tratwa ratunkowa, stanowiąca wprawdzie element wyposażenia jednostki pływającej, taką jednostką nie jest. Nie budzi wątpliwości również ocena Sądu I instancji, iż skarżący nie wykonywał prac ratowniczych brzegowych stacji ratownictwa morskiego, wykonywanych na jednostkach pływających oraz z lądu, o których mowa w wykazie A dział VIII poz. 17, skoro zajmował się w spornym okresie weryfikowaniem ważności i szczelności tratw ratunkowych.

Wbrew twierdzeniom apelacji zakład pracy nie potwierdził, aby skarżący w ww. okresie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w szczególnych warunkach stosownym świadectwem pracy. Ubezpieczony, w postępowaniu wyjaśniającym przez ZUS, przedłożył wyłącznie zaświadczenie z dnia 14.08.2001r. (k. 18 a.r.), z którego wynika, iż pobierał dodatek za warunki szkodliwe dla zdrowia i niebezpieczne, co nie jest tożsame z pobieraniem dodatku za prace w warunkach szczególnych, wymienione w rozporządzeniu RM z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Pozostałe dwa sporne okresy pracy w szczególnych warunkach w Zakładach (...) w P. i w Ośrodku (...) w J. wynosiły odpowiednio 13 lat i 5 miesięcy oraz – jak wynika z apelacji - 8 miesięcy, zatem razem z okresem uwzględnionym przez ZUS łącznie pozwalałyby na wykazanie 15 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Okresu pracy w Zakładach (...) Sąd I instancji nie uwzględnił argumentując, iż skarżący nie wykazał, aby obsługiwał kotły typu przemysłowego, gdyż nie były one wykorzystywane od przeprowadzenie procesów technologicznych „bądź że były to urządzenia, w których wsad był ogrzewany do takiej temperatury, że zachodziły odpowiednie przemiany fizyczne lub reakcje chemiczne przewidywane w danym procesie wytworzenia lub obróbki”. Przypomnieć należy, iż w załączniku do rozporządzenia RM z 1983r. - Wykaz A Dziale XIV pkt 1 wymienione zostały „prace niezautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”. Rację ma zatem apelujący, iż przesłanką warunkującą zakwalifikowanie takiej pracy do stażu w warunkach szczególnych jest typ obsługiwanego kotła – przemysłowy, nie zaś sposób wykorzystania tego kotła - „do przeprowadzenia procesów

technologicznych”. W konsekwencji okoliczność, iż kocioł, który obsługiwał ubezpieczony wykorzystywany był do ogrzewania ośrodka wypoczynkowego, nie stanowi okoliczności przesądzającej i wyłączającej ustalenie, iż był to kocioł „typu przemysłowego”. Mając e na uwadze wiadomości uzyskane w podobnych sprawach, Sąd odwoławczy zauważa, iż dla kwalifikacji kotła jako przemysłowego istotne były jego konkretne parametry technologiczne. Sąd I instancji nie poczynił w tym zakresie żadnych ustaleń.

Podkreślić należy, iż kwalifikacja kotła jako „typu przemysłowego” wymaga wiadomości specjalnych (art 278 § 1 kpc), stąd sąd nie jest uprawniony dokonywać jej samodzielnie. „Sąd jest obowiązany wezwać biegłego, jeżeli ma oceniać okoliczności, których poznanie wymaga - w świetle obiektywnych kryteriów, uwarunkowanych przeciętnym poziomem wiedzy w danym społeczeństwie - posiadania wiadomości specjalnych, choćby organ ten sam wyjątkowo taką specjalną wiedzę dysponował. Odmowa dopuszczenia dowodu z opinii biegłych na tej podstawie prowadziłyby do pomieszania funkcji z rolą i zadaniami biegłego, a nadto mogłaby prowadzić do uszczuplenia praw procesowych wyrażających się w kierowaniu przez strony pytań do biegłego, sprawdzania jego czynności, a także podjęcia merytorycznej polemiki wykazującej dostrzeżone nieprawidłowości (S. Dalka, Opinia biegłego oraz opinia instytutu naukowego lub naukowo badawczego w procesie cywilnym, NP 1987, nr 10, s. 74 i n. oraz J. Turek (w:) Opinie biegłych w zakresie wycen majątkowych, M.Praw. 2000, nr 7, s. 462 i tenże, Biegły sądowy i jego czynności, M.Praw. 2007, nr 24, s. 1359).”

Sąd odwoławczy zauważa, iż w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada kontrydiktoryjności, co jednakże nie zwalnia sądu z obowiązku wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia (art. 316 § 1 i 2 kpc). Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art 227 kpc). Skoro prawo do emerytury skarżącego warunkowało ustalenie, iż w ośrodku wypoczynkowym w obu spornych okresach skarżący przepracował na stanowisku wymienionym w wykazie A dział XIV poz. 1 przynajmniej 13 lat 10 miesięcy, to Sąd I instancji winien przeprowadzić dowody zaoferowane przez stronę skarżącą także na okoliczność rodzaju, typu, parametrów kotła obsługiwanego przez skarżącego, natomiast odnośnie drugiego z okresów (OW Admiral), także czy i jak długo skarżący zastępował innych palaczy. Takich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń Sąd I instancji nie dokonał, nadto, jak słusznie zarzucił apelujący (a co potwierdza protokół rozprawy), Sąd Okręgowy nie umożliwił skarżącemu zadania pytań na powyższe okoliczności świadkowi M. C..

Przeprowadzony przez Sąd I instancji postępowanie dowodowe ograniczało się do niestety bardzo lakonicznego, pomijającego ww. kwestie istotne dla rozstrzygnięcia, przesłuchania świadków i ubezpieczonego. W konsekwencji dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy niezbędne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę winien zatem:

- zwrócić się do Archiwum Dokumentacji Osobowej i Płacowej w M. o udostępnienie dokumentacji osobowej i płacowej ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w Zakładach (...), bądź o wskazanie, gdzie taka dokumentację się znajduje i jej zażądać;

- ustalić – o ile to możliwe - gdzie znajduje się dokumentacja osobowa i płacowa ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w O.W. (...) sp. z o.o. w J. i zażądać tych akt;

- ponownie przesłuchać zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków S. B. i M. C., w sytuacji określonej art. 299 kpc, ubezpieczonego - celem ustalenia: 1) rzeczywistego charakteru pracy ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) w szczególności mając na uwadze treść świadectwa pracy z 1.03.1996r. (k. 19 a.r.) i wskazane tam stanowiska ubezpieczonego, 2) parametrów technicznych obsługiwanego w tym okresie kotła, a także na okoliczność 3) charakteru pracy ubezpieczonego w O.W.(...) w J. mając na uwadze treść świadectwa pracy z 2.11.2001r. (k. 21) i podane w nim okresy wykonywania pracy na poszczególnych stanowiskach, w tym ewentualnych zastępstw palaczy przez ubezpieczonego, 4) parametrów technicznych kotła obsługiwanego w drugim z okresów zatrudnienia w ośrodku wypoczynkowym;

- w zależności od powyższych ustaleń, rozważyć konieczność dopuszczenia dowodu z opinii biegłego d.s. ciepłownictwa, celem wyjaśnienia, czy w spornych okresach obsługiwany przez ubezpieczonego kocioł obsługiwany przez ubezpieczonego odpowiadał wymienionemu w wykazie A dział XIV poz. 1 załącznika do rozporządzenia RM z 7.02.1983r.

Mając powyższe na względzie, na mocy art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz